

PARTNERJI PRI ODLOČITVAH O POSEGIH V GORSKI SVET

GORE ODPIRAJO MEJE

ALEKSANDER ČIČEROV

Tolmeč (Tolmezzo), mestece v vznožju slikovitih Karnijskih Alp, je bilo gostitelj 23. srečanja Julijskih Alp, ki ga je pripravil Odsek Italijanskega planinskega društva iz Tolmeča (Il Club Alpino Italiano-Sezione di Tolmezzo) 10. in 11. oktobra letos. Srečanja so se udeležili predstavniki planinskih društev iz Koroške, Štajerske, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. Žal jo je vreme gostiteljem in udeležencem srečanja tako zagodlo, da ni bilo mogoče opraviti predvidenega vzpona v Pezarisne Dolomite, dež pa je preprečil, da bi si še bolje ogledali mesto Tolmeč, ki je bilo znano že okoli leta 1000. Obisk mestnega muzeja »Michelle Gortani« nam je v dobršni meri potešil naša zanimanja za zgodovino kraja, za etnografske zanimivosti in ljudsko izročilo.

Letos je bila osrednja tema srečanja varstvo gorskega sveta. Osnovna razmišljanja je prispeval profesor videmske in tržaške Univerze Gualtiero Simonetti, ki se je zavzel predvsem za to, da — kot je dejal — »upravljanje gorskega sveta ne more biti več stvar dolincev, ampak gorjanov, posebno če govorimo o varstvu in zaščiti gor«. Ta ideja se je potem ves čas ponavljala v bolj ali manj izvirnih oblikah. Pri tem so razpravljali opozarjali tudi na pomembno vlogo planinskih društev. Potrebno je uskladiti različne zakonodaje in — kot se je slikovito izrazil predstavnik Koroške — »zaščititi gore pred človekom«. Profesor Simonetti je šel celo tako daleč, da je predlagal, da bi planinska društva kar kupila posamezna gorska območja in jih tako zaščitila pred človekom. Precej opozoril je bilo namenjenih tudi številnim posegom v gorsko naravo, tako v zvezi z gradnjo gorskih ali gozdnih poti, propadanju gozdov, hrupu v gorah, novogradnjam bivačev, žičnic (zimski turizem), poti, v tem okviru tudi poti, ki povezujejo Koroško, Štajersko, Furlanijo-Juljsko krajino in Slovenijo, ki jim ne bi smeli več dodajati novih, omejitvi hitrosti na cestah, ki vodijo v gorski svet in iz njega, spremembam miselnosti in podobno. Omeniti velja tudi pobudo o novih regionalnih parkih, kot bi bili, recimo, Karnijski regionalni park ali morda Karavanški regionalni park (vendar pa ne narodni — nacionalni park).

Čeprav na srečanjih planincev politika stoji v kotu, si avstrijska delegacija ni mogla kaj, da ne bi opozorila tudi na težave, ki nastajajo na meji med Jugosla-

vijo in Italijo na področju gorskega turizma. Zakaj je bilo mogoče skleniti sporazum z Avstrijo o planinskem turizmu in olajšati gibanje planincem, tega pa ni mogoče storiti na meji z Italijo?

Precej so govorili o turizmu v gorskem okolju, ki mora biti lepo, privlačno, čisto in primerno opremljeno. Izdelati je potrebno »vedenske kodekse«, ki bodo uravnavali obnašanje ljudi v gorah, so se zavzemali nekateri razpravljalci.

Prispevek delegacije PZS k razpravi o osnovni temi bi lahko ocenil kot konkreten in usmerjajoč. Vodja delegacije dr. Tone Stroj in je poudaril, da onesnaževanje okolja ne pozna meja, zato bi kazalo poenotiti tudi temeljna merila in standarde za ohranitev tega nam planincem tako dragega območja naših dejavnosti. Pri tem kaže storiti vse, da bi dosegli čim višjo raven zaščite gorskega sveta, vendar do tega ne vodi poenotenje posameznih zakonodaj, saj je treba pri tem upoštevati različna zgodovinska, kulturna, gospodarska in tudi druga izhodišča, ki sama vodijo v različnost po pokrajinah, deželah ali republikah.

Opozorjeno je bilo tudi na izkušnje, ki jih je Slovenija pridobila z uresničevanjem zakona o TNP, o ustavnih izhodiščih za zdravo okolje, o vlogi Planinske zveze Slovenije in planinskih društev v zvezi s posegi v gorsko naravo, o vlogi društev za varstvo okolja in ne nazadnje tudi o spreminjanju človeške zavesti v razmerju do gora. Omenjen je bil tudi »Slovenski gorski svet« kot dokument, ki naj bi v prihodnje usmerjal in določal poleg nekaterih drugih odnos ljudi do planinskega okolja. Tudi slovenska delegacija se je zavzela za to, da v gorski svet ne vnašamo več novih objektov, ne gradimo poti in žičnic, skrbno pretehtamo, ali je potrebno zgraditi nove gozdne ceste in podobno. Usposobiti je treba obstoječe objekte in poti, da bodo služile namenom v razmerah, v katerih živimo, zagotovimo mir in red v gorah, s tem pa se bo njihova privlačnost še povečala.

Gostitelj srečanja si je prizadeval skleniti razpravo v obliki končnih sklepov. Žal je po našem mnenju stvari preveč sploševal in pri tem pozabljal (kar je po našem mnenju pomanjkljivost tudi osnovnega referata) na različno stopnjo doseženega varstva gorskega okolja pri posameznih udeležencih. Naj navedemo samo tezo, naj bi planinci postali vzgojitelji vseh, ki iščejo v gorah svoj mir, ali tezo o tem, da je predpisov o varstvu okolja preveč in da ni potrebno sprejemati novih.

Na drugi strani pa je bilo slišati od članov delegacij, da pripravljajo ali so pripravili posamezne predpise in pri tem črpali rešitve, ki smo jih zapisali v Sloveniji.

Positivna je gotovo misel, da si vsi želimo gorsko okolje zaščititi in ga obvarovati tudi za naslednje generacije. Pri tem je treba upoštevati razmišljanja človeka, ki se je rodil v gorah, živi v gorah in si v gorah zagotavlja svojo eksistenco. Ne moremo pričakovati, da bomo gore ohranili v prvotnem stanju. Poiskati moramo ravnotežje med gorskim okoljem in človekovimi potrebami. Za posege v gore morajo biti odgovorne tudi planinske organizacije, ki morajo biti pri tem vedno partner pri vseh odločitvah, ki segajo v ta svet. Poti, bivačkov, žičnic in cest v gore je dovolj; ohranimo in izboljšajmo te, ki jih imamo. To velja tudi za poti, ki po-

vezujejo gorski svet naših dežel. Gorski turizem naj postane ekološki turizem. Planinci pa naj bodo vedno in povsod vzor obiskovalcem tega območja.

Prihodnje leto bo srečanje v Sloveniji. Slovenci predlagamo, da bi bila osrednja tema posvečena etiki in odgovornosti v gorah. Kot organizatorji se moramo na to skrbno pripraviti in izdelati take teze, ki bodo upoštevale tudi razvoj in stanje v sosednjih deželah, sklepi pa bodo potem tudi izvedljivi v praksi.

Zvečer smo si udeleženci skupaj s prebivalci Tolmeča ogledali predavanje Kurta Diembergerja z naslovom »Vrhovi in skrivnosti«, ki je bilo posvečeno tragično preminulemu Hermanu Buhlu, ki je za zmeraj ostal na Čogolisi. Doživeto pripovedovanje prijatelja in gornika je naredilo na prisotne velik vtis ter med nami utrdilo misel, da gore odpirajo meje.

TAKO JE, ČE JE JERZY KUKUCZKA VODJA

ODPRAVA Z NAJVEČ PRVIMI

JÓZEF NYKA

Poročali smo že o velikem alpinističnem podvigu, ki ga je poljski alpinist Jerzy Kukuczka končal sredi letošnjega septembra, ko je priplezal še na vrh zadnje izmed štirinajstih najvišjih gor na svetu, na Šišo Pangmo. Zdaj smo dobili še nekatere podatke o tem plezanju, s katerim se je Kukuczka na tem področju izenačil z južnotirolskim alpinistom Reinholdom Messnerjem, ki je na zadnjega od vseh štirinajst največjih osemtisočakov prišel lani ob tem času.

Letošnjega avgusta je iz Varšave na Poljskem odpotoval v Katmandu in od tod v Tibet poljski del 14-članske mednarodne alpinistične odprave, ki jo je vodil vrhunski alpinist Jerzy Kukuczka. Odprava je imela namen splezati na Šišo Pangmo, zadnji osemtisočak, ki je še manjkal Kukuczki, da bi imel v svoji zbirki vseh štirinajst. Pred odhodom na pot so se člani odprave dogovorili, da bodo poskusili priti na vrh po ogromnem centralnem žlebu severne stene. Tod so poskusili plezati že člani drugih odprav, vendar smeri niso splezali. Odprava pod Kukuczkovim vodstvom je računala, da bo plezala štiri tedne.

V poljskem delu odprave je bila tudi Wanda Rutkiewicz, edina še živeča alpinistka, ki je bila pred letošnjim poletjem na vrhovih treh osemtisočakov, na Mount Everestu, K 2 in Nanga Parbatu.

Šiša Pangma (Xixiabangmafeng, Gosainthan, 8046 m, stara višina 8013 m) je drugi

Nova smer na Šišo Pangmo: Jerzy Kukuczka in Artur Hajzer

najnižji osemtisočak in edini, ki je v celoti na Kitajskem, v pokrajini Tibet. Prvič je nanj stopila človeška noga 2. maja 1964, ko so bili na vrhu člani kitajske alpinistične odprave pod vodstvom Hsu Chinga.

Štirinajstčlanska mednarodna odprava pod Kukuczkovim vodstvom je 22. avgusta letos postavila bazni tabor v vznožju Šiša Pangme v višini 5800 metrov in se lotila